

„van het aangezicht dat verhinderen, strekt zich het gezichtsveld „van elk oog ongeveer 90° in de rondte uit”. Feitelijk strekt het gezichtsveld *alleen temporaal* zich tot 90° uit, terwijl het nasaal, ook wanneer men het hoofd zóó draait, dat de neus geen beletsel kan zijn, niet verder dan tot 60° gaat.

Verder ook is aldaar de beschrijving, dat „de lichtstralen nog op „de retina komen, als zij loodrecht op de optische as den top der „cornea treffen” (dat wil dus zeggen raken), een physische onmogelijkheid. Loodrecht op de as gerichte stralen kunnen alleen door de periphere gedeelten der cornea de meer naar achteren gelegen pupil bereiken en in het oog dringen.

Intusschen bevat het boekje veel goeds en zal in het eerste deel de arts menigen nuttigen wenk vinden betreffende het voorschrijven van brillen, terwijl de studeerende meer gebaat zal zijn met het tweede gedeelte, waarin de onderzoekings-methoden breedvoeriger worden behandeld dan in de oogheekkundige handboeken gewoonlijk het geval is.

In zoover beantwoordt het boek zeker aan het door den Schrijver beoogde doel, en durven wij dezen tweeden druk ook met warmte aanbevelen.

Dr. H. SNELLEN JR.

INGEZONDEN.

DE BEREIDING VAN HET ANTI-DIPHThERITIS-HEILSERUM IN ONS LAND.

Na de sensatie-makende voordracht van Dr. ROUX in Buda-Pesth was ik van meening, toen niemand zich voor de zaak scheen te interesséeren, dat er ook in ons land iets moest gedaan worden, om het anti-diphtheritis heilserum gemakkelijk en in voldoende hoeveelheid binnen het bereik van onze Nederlandsche geneeskundigen te brengen; en zoo besloot ik den 15den October naar Parijs te gaan, om, voorzien van een aanbeveling van den Minister van Buitenlandsche Zaken het Instituut PASTEUR en het Hôpital des Enfants malades (Afdeeling TROUSSEAU) te bezoeken.

Door den Heer ROUX en diens assistenten werd ik van a—z in de kleine geheimen van de serum-bereiding ingewijd (trouwens in grove trekken was mij die bekend uit een opstel in *The Lancet* van 22 September j.l.) en de Heer ROUX had de welwillendheid mij een zekere hoeveelheid toxine mede te geven, waardoor ik een begin zou kunnen maken met de inspuiting bij paarden, ruim voldoende om daarmede voort te gaan, totdat ik zelf de toxine zou gekweekt hebben. Uit Parijs terugkeerende, ontmoette ik toevallig in den trein een bankier uit ons land, die mij f 10 000 aanbood, om de zaak hier te lande te exploiteeren, maar aangezien bij mij niet het voornemen bestond er een zaakje van te maken, nam ik dit voorloopig niet aan. Ik wenschte

daarover eerst met andere personen van gedachten te wisselen en besprak de zaak met Prof. SPRONCK.

Het zou misschien indiscreet en ook onnoodig zijn al de conclusies van dit gesprek mede te deelen, maar het plan door mij geopperd om, door vrijwillige bijdragen gesteund, het serum gratis af te leveren (zooals ook de Redactie van dit *Tijdschrift* schijnt te willen) werd door genoemden Hoogleraar om redenen, waarvan ik het gewicht inzag, afgekeurd en de conclusie van ons gesprek was, dat een Maatschappij onder behoorlijke contrôle zich moest belasten met de vervaardiging en het tegen matigen prijs beschikbaar stellen van het serum.

Aangezien mijn praktijk mij niet zou toelaten mij met alles wat daaraan vast is, te belasten, zocht ik een bacterioloog op, die de toxine zou vervaardigen, een geschikt persoon voor de temperatuurbepalingen bij de paarden, terwijl ik zelf de sterkte van de toxine bepaalde, die mij door ROUX verschaft was, om later daarvoor de deugdelijkheid der hier vervaardigde toxine te beoordeelen, alsmede de behoorlijke sterkte van het later te verkrijgen paarden-serum te controleeren.

Een poging om reine culturen van diphtheritis uit Utrecht te verkrijgen mislukte, omdat ze er niet waren en zoo plaatste ik een oproeping in de *Geneeskundige Courant* van 28 October aan onze Nederlandsche practici om mij diphtheritis-membranen toe te zenden, waaruit de reine culturen zouden kunnen gemaakt worden. Aan die oproeping werd door meerderen voldaan, zoodat de de stand van zaken aldus is: dat de culturen in werking zijn, dat er reeds verscheidene slachtoffers (alias konijnen) zijn, waarop de kracht der toxine beproefd is en de toxinen bij paarden reeds ingespoten zijn.

Nu ik in dit *Tijdschrift* van 3 Nov. jl. lees, dat de Heeren WIRTZ en SPRONCK zich met de vervaardiging van het heilserum zullen belasten, hetgeen mij trouwens reeds welwillend door Prof. SPRONCK gemeld was, en dit gratis zullen verstrekken, zou het voor mij een dwaasheid zijn met den aangevangen arbeid door te gaan, daar ik niet over Rijksmiddelen beschikkende, altijd eenige vergoeding zou moeten hebben, maar aan den anderen kant rijst bij mij de vraag, of de exploitatie door de Heeren WIRTZ en SPRONCK bedoeld op genoegzaam vaste grondslagen rust. Zoolang toch niet door de Regeering een vaste som is toegestaan, zoolang de inschrijvingen door de Redactie van dit *Tijdschrift* bedoeld geen flink cijfer bedragen, zoolang het niet blijkt of de Heeren WIRTZ en SPRONCK een steun van die zijde zouden willen aanvaarden, staat alles op te losse schroeven, dan dat ik van mijne zijde zou kunnen besluiten om de zaak te laten rusten.

Aangezien het mijn plan was het heilserum zoo spoedig mogelijk in handen van onze Nederlandsche geneeskundigen te brengen, zal ik eerst dan mijn arbeid als geëindigd beschouwen, wanneer ik zekerheid heb, dat onze Regeering de Heeren WIRTZ en SPRONCK wil steunen, of dat deze Heeren eventueel bijdragen tot dit doel bijeengebracht zouden willen aannemen; want mocht dit niet het geval zijn, dan zal hun pogen, hoe gewaardeerd overigens, slechts een laboratorium-proef zijn, zeer nuttig voor enkelen doch niet toe-reikend voor allen.

De zaak is belangrijk genoeg, dat hieromtrent zekerheid besta.

Dr. T. PH. KÜTHE.